

A Critical Analysis of the Skills Training System in Agricultural High Schools in Sanandaj County

Shabnam Feizi¹ | Farahnaz Rostami^{✉2}

1. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran.
E-mail: shabnam_feizikhazaie@yahoo.com
2. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran.
(Corresponding Author). E-mail: f.rostami@razi.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 25 Nov 2023

Received in revised form:

26 Nov 2023

Accepted: 26 Nov 2023

Available online: 26 Nov 2023

Keywords:

Technical & Vocational Education;
SWOT Analysis;
Strategic Analysis;
Entrepreneurship Development;
Skills Training.

In the present era, education is crucial for a knowledge-based economy. Education creates human capital. It increases individuals' capabilities, leads to economic productivity, and facilitates the development and adoption of frontier technologies. Many experts believe that the decline in economic growth and failure in international competitions are somehow affected by the educational system's performance. Therefore, reforms in the educational system should move towards greater alignment with the knowledge-based economy. Hence, this research was conducted to investigate the pathology of the skills training system in agricultural high schools in Sanandaj. This research is qualitative research in nature and is a type of case study. The study population includes all students and teachers of agricultural high schools in Sanandaj County, who were selected purposefully using the snowball method. With 24 semi-structured interviews with an average time of 70 minutes, theoretical saturation of the data was achieved. A focus group discussion (7-person group) was used to draw the SWOT matrix and extract strategies. Based on the results of the interviews with the students, the most important indicators of the weaknesses (dissatisfaction with the officials), strengths (quality of teaching by teachers), opportunities (suitable location of the province in the agricultural sector), and threats (cultural problems) were mentioned. According to the teachers, the most important indicators in weaknesses (the process of attracting students), strengths (quality of the management system), opportunities (improving education policies), and threats (cultural problems) were identified as the most important indicators of the SWOT matrix. Finally, strategies were presented to reduce the harms of the educational system in agricultural high schools in Sanandaj.

Education and Management of Entrepreneurship, 2024, Vol. 2, No. 4, pp 75-94

Cite this article: Feizi, Sh. & Rostami, F. (2024). A Critical Analysis of the Skills Training System in Agricultural High Schools in Sanandaj County. *Education and Management of Entrepreneurship*, 2 (4), 75-94. doi: 10.22126/eme.2023.9772.1051 (in Persian).

© The Author(s).

DOI: <https://doi.org/10.22126/eme.2023.9772.1051>

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction

According to many researchers and theorists, the decline in economic growth and failure in international competitions are somehow affected by the educational system's performance. Therefore, reforms in the educational system should move towards greater alignment with the knowledge-based economy. This research was conducted to investigate the pathology of the skills training system in agricultural high schools in Sanandaj County from the perspective of students and teachers. Technical and vocational education is of special importance to other fields and education methods. The expansion of technical and vocational education centers is one of the characteristics of the developed world. It should be explained that technical and vocational education, through the training of skilled workers needed by the labor market in different countries, can not only play an important role in the formation of human capital and be responsible for training the workforce needed by different sectors of the economy of these countries but also help to solve the problem of unemployment by creating self-employment opportunities.

Research Method

This research is qualitative in terms of approach and is a type of case study conducted with a pathological approach. The study population in this research included all students and teachers of agricultural high schools in Sanandaj. The samples were selected purposefully and using the snowball method. Finally, data saturation was achieved after conducting 18 interviews with students and six interviews with teachers of agricultural high schools in Sanandaj. In-depth individual interviews and observation were used to collect data in the section on identifying strengths, weaknesses, opportunities, and threats. Also, in the section on drawing the SWOT matrix and extracting strategies, a focused group discussion (7-person group) was used. In order to do this, the following steps were taken: 1. Formation of a SWOT analysis session; 2. A brief explanation of the purpose of the session and the steps involved; 3. Selection of strengths, weaknesses, opportunities, and threats from the results of the interviews; 4. Prioritizing internal and external factors; 5. Formation of a SWOT matrix and entering the selected factors into it according to the prioritization; 6. Comparing internal and external factors with each other and determining SO, WO, ST, and WT strategies. The data collected from the interviews were analyzed word-by-word using qualitative content analysis. To do this, after reviewing the text of the interviews and extracting the statements (open codes), the statements were categorized using semantic proximity. Finally, a matrix structure was formed for each thematic category, and the cumulative relative frequency was presented (the sum of the frequencies of the statements forming each thematic category divided by the number of statements forming that thematic category). In this way, it can be determined which category has the highest priority from the perspective of the people studied.

Results and Discussion

The results showed that from the student's point of view, dissatisfaction with the officials was the most important weakness; the quality of teaching by the teachers was the most important strength; the suitable location of the Kurdistan province in the agricultural sector was the most important opportunity; and cultural problems were the most important threat to the agricultural high school in Sanandaj. From the teachers' point of view, the weakness in the student recruitment process was the most important; the quality of the management system was the most important strength; improving the education policies was the most important opportunity; and cultural problems were the most important threat to the agricultural high school in Sanandaj.

Conclusion and Recommendations

From the perspective of the students studied in this research, the weaknesses of the agricultural high school in Sanandaj County include equipment, the evaluation process, the content of textbooks, and dissatisfaction with the officials. Among these, dissatisfaction with the high school officials was mentioned as the most important weakness of this educational center.

However, the teachers mentioned the students' entrepreneurial characteristics, equipment, teachers' dissatisfaction with the working conditions, and the recruitment process as the weaknesses of this educational center. The weakness of equipment and facilities was one of the issues that both groups of students and teachers mentioned and considered it as one of the issues that have reduced the quality of education in the agricultural high school in Sanandaj and, in some cases, even made it difficult to achieve educational goals.

آسیب‌شناسی نظام آموزش مهارتی در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج

شنبه فیضی^۱ | فرحناز رستمی^۲

۱. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

رایانامه: shabnam_feizikhazaie@yahoo.com

۲. گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران.

(نویسنده مسئول). رایانه: f.rostami@razi.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

در عصر حاضر آموزش برای اقتصاد دانشبنیان بسیار حیاتی است. آموزش باعث ایجاد سرمایه انسانی می‌شود.

توانایی‌های افراد را افزایش می‌دهد، بهره‌وری اقتصادی را در پی دارد و توسعه و پذیرش فناوری‌های مرزی را تسهیل می‌کند. به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، کاهش رشد اقتصادی و شکست در رقبات‌های بین‌المللی به‌گونه‌ای از عملکرد نظام آموزشی منتأثر است؛ بنابراین انجام اصلاحات در نظام آموزش باید به‌سمت تطابق هرچه بیشتر با اقتصاد دانش‌محور در حرکت باشد. از این‌رو پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی نظام آموزش مهارتی در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج انجام پذیرفت. جستار پیش رو از نظر ماهیت، جزء پژوهش‌های کیفی و از نوع مطالعات موردی است. جامعه مورد مطالعه شامل همه هنر جویان و هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سندج است که به روش هدفمند از نوع گلوله‌برفی انتخاب شدند. با انجام ۲۴ مصاحبه نیمه ساختاریافه با میانگین زمانی حدود ۷۰ دقیقه اشباع نظری داده‌ها حاصل شد. برای ترسیم ماتریس سوابت و استخراج استراتژی‌ها از بحث گروهی متمرکز (گروه هفت نفره) استفاده شد. بر اساس نتایج مصاحبه با هنرجویان مهم‌ترین شاخص‌ها در نقاط ضعف (عدم رضایتمندی از مسئولان)، قوت (کیفیت تدریس هنرآموزان)، فرصت (موقعیت مناسب استان در بخش کشاورزی) و تهدید (مشکلات فرهنگی) بیان شد. از نظر هنرآموزان، در نقاط ضعف (فرایند جذب هنرجویان)، قوت (کیفیت سیستم مدیریتی)، فرصت (بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش) و تهدید (مشکلات فرهنگی) به عنوان مهم‌ترین شاخص‌های ماتریس سوابت شناسایی شدند. در پایان راهبردهایی برای کاهش آسیب‌های نظام آموزشی در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج ارائه شد.

نوع مقاله:

مقاله علمی - پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۰۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

دسترسی آنلاین: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

کلیدواژه‌ها:

آموزش‌های فنی و حرفه‌ای،

تحلیل SWOT،

تحلیل راهبردی،

توسعه کارآفرینی،

مهرات آموزی.

آموزش و مدیریت کارآفرینی، دوره ۲، شماره ۴، سال ۱۴۰۲، صفحات ۹۴-۷۵

استناد: فیضی، شنبه؛ رستمی، فرحناز (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی نظام آموزش مهارتی در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج. آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲ (۴)، ۷۵-۹۴.

doi: 10.22126/eme.2023.9772.1051

© نویسنده‌گان

DOI: <https://doi.org/10.22126/eme.2023.9772.1051>

ناشر: دانشگاه رازی

مقدمه

با توجه به نقش مهم و انکارناپذیر آموزش و پرورش در آماده‌سازی و توزیع آحاد جامعه در جایگاه مناسب، می‌توان گفت که آموزش و پرورش یکی از ارزشمندترین نهادهایی است که جامعه برای پیشرفت و توسعه در اختیار دارد (صبا و همکاران، ۱۴۰۲). اهمیت این امر تا آنجاست که از دهه ۱۹۵۷ میلادی تاکنون، اعتقاد مسئولان بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته بر این است که کاهش رشد اقتصادی و شکست در رقبتها میان‌المللی به نحوی متأثر از عملکرد نظام آموزشی است (Adnet و Davice¹, ۲۰۲۰). با وجود آنکه رشد و توسعه اقتصادی کشورها تا حد زیادی با نظام آموزش و پرورش آن‌ها گره خورده است (Hanushk & Kimko², ۲۰۲۰)، بسیاری از کارفرمایان بر این باورند که دانش‌آموزان به نحو شایسته‌ای برای برآوردن نیازهای اقتصاد امروز که مبتنی بر دانش بوده، آمده نمی‌شوند؛ بنابراین به نظر می‌رسد که انجام اصلاحات در آموزش و پرورش باید به‌سمت تطابق هرچه بیشتر با اقتصاد نوین و برداشت‌های تحول‌یافته از نیروی انسانی و آموزش و پرورش مورد نیاز برای آنان در حرکت باشد (Tiliour و Leman³, ۲۰۱۹).

در این راسته، آموزش فنی و حرفه‌ای در بین سایر انواع آموزش‌ها و روش‌های مختلف آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و گسترش مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای از ویژگی‌های جهان پیشرفته به شمار می‌رود (صفار حیدری و خاوری، ۱۳۸۳). در توضیح باید گفت که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از طریق تربیت نیروهای ماهر مورد نیاز بازار کار در کشورهای مختلف نه تنها می‌تواند نقش مهمی در تشکیل سرمایه انسانی ایفا کند و عهده‌دار تربیت نیروی کار مورد نیاز بخش‌های مختلف اقتصاد این کشورها باشد، بلکه از طریق بسترسازی خوداشتغالی، به حل مشکل بیکاری نیز کمک می‌نمایند (مصطفوی، ۱۳۹۳). آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌سبب انعطاف‌پذیری نشأت‌گرفته از ویژگی‌های بازار کار و اوضاع اقتصادی کشور و نیز بهدلیل آموزش و ایجاد مهارت‌های لازم در افراد برای توانایی در احراز مشاغل، نقش بهسزایی در اشتغال دارد.

این آموزش‌ها هم مهارت‌های خاص مورد نیاز صنعت و هم مهارت‌های عمومی بازار کار را فراهم می‌سازد و همچنین برای شاغلانی که به دلیل تغییرات فناوری دچار کاهش کارایی می‌شوند امکان به‌روز شدن و تکمیل مهارت را فراهم می‌کند؛ بنابراین به این نوع آموزش‌ها به عنوان ابزاری برای مقابله با بیکاری به‌ویژه بیکاری ساختاری که ناشی از تغییرات در اقتصاد جهانی است، نگریسته می‌شود. در واقع خصیصه این آموزش‌ها، نوعی پرورش «کارآفرینی» است، به این معنی که افراد پس از کسب مهارت و دانش فنی، قادر خواهند بود که فرصت شغلی مناسبی را به دست آورند و یا در نهایت فرصت شغلی ایجاد نمایند (صبا و همکاران، ۱۴۰۲).

اگرچه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تا حد زیادی می‌توانند در هر یک از بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات، برای فراغیران اشتغال ایجاد کنند (مصطفوی، ۱۳۹۳)، اما با توجه به امکانات بالقوه بخش کشاورزی در ایران و نقش قابل توجهی که در حال حاضر این بخش در تولید ناخالص کشور دارا است (۲۶٪)، این اندیشه از طرف برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران اقتصادی مطرح می‌گردد که ظرفیت تولیدی این بخش نیز می‌تواند از طریق اعمال مدیریت مناسب و با تلفیق صحیح عناصر و عوامل مؤثر در تولید، به بیش از مقدار موجود ارتقاء یابد. تحقق این امر مستلزم وجود و انباست سرمایه انسانی مناسب یعنی تربیت نیروی انسانی ماهر مورد نیاز بازار کار در این بخش است. ضرورت این امر وقتی بیشتر مشخص می‌شود که آمارها بیانگر آن است که نیروی انسانی

1. Adnet & Davice
2. Hanushk & Kimko
3. Taylor & Lehmann

شاغل در بخش کشاورزی از نظر ویژگی‌های سواد عمومی و دانش علمی و مهارتی تناسب لازم را برای اجرای برنامه‌های توسعه کشاورزی پیشرفت‌هندار، به طوری که برابر آمار منتشر شده ۴۷/۹٪ نیروی انسانی شاغل در این بخش بی‌سواد هستند (برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۸ به نقل از شریعت‌زاده و همکاران، ۱۳۸۶)؛ بنابراین، در بسیاری از کشورهای جهان از جمله ایران، هنرستان‌های کشاورزی مرکز تربیت نیروی انسانی ماهر به شمار می‌روند (لشگرآرا و همکاران، ۱۳۹۳) و آموزش متوسطه کشاورزی با هدف تأمین نیرو برای پرکردن خلاً بین کارشناسان کشاورزی و کشاورزان برنامه‌ریزی شده است. واضح و مبرهن است که این امر مستلزم ارائه آموزش‌های مؤثر و کارآمد و در یک کلام داشتن کیفیت آموزشی مطلوب در این مراکز است.

آموزش در این مقطع باید به گونه‌ای صورت گیرد که دانش‌آموختگان آن بتوانند بدون گذراندن مقاطع و مدارج بالای تحصیلی به کیفیت مطلوب در عملکرد برسند و با انگیزه و علاقه‌زیاد به روستاهای و محیط کشاورزی بازگردند و به وظایف محوله خود بپردازند (محمد محمدی و همکاران، ۱۳۹۳). با وجود اینکه هدف بنیادی هنرستان‌های کشاورزی تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد است، شواهد موجود بیانگر برخی ناکامی‌ها است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۶). از این‌رو، چالش‌هایی مانند بیکاری دانش‌آموختگان، ناهمخوانی شغل با تخصص افراد، انتقال نیافتن مناسب دانش‌آموختگان از مدرسه به بازار کار، وجود دانش‌آموختگان ناکارآمد و ناهمانگی میان مهارت‌های دانش‌آموختگان با نیازهای بازار کار از جمله محدودیت‌های نظام آموزش متوسطه به‌ویژه در بخش کشاورزی در ایران مطرح شده است.

افزون بر این، نگاهی گذرا به پیشینه آموزش در بخش کشاورزی حاکی از آن است که میزان سرمایه‌گذاری و توجه به آن در ابعاد مختلف هیچ‌گاه در شأن آموزش و متناسب با شاخص‌ها و معیارهای اشتغال، منابع موجود، گستردگی این بخش در فراوانی شاغلان و بهره‌برداران و نیازهای کشور نبوده است بنابراین، با توجه به نقش مهم و اثربخش آموزش در رشد و توسعه بخش کشاورزی (کرمیان و سقائیان، ۱۴۰۲)، شناسایی مشکلات و محدودیت‌های موجود در هنرستان‌های کشاورزی نه تنها می‌تواند تا حد زیادی به توسعه بخش کشاورزی کشور کمک کند، بلکه زمینه‌ساز اشتغال بخش وسیعی از جوانان جویای کار و فارغ‌التحصیلان مقاطع متوسطه باشد.

پُر واضح است که با شناسایی عوامل و تهدیدهایی که روند صحیح آموزش و اهداف این مراکز آموزشی را تحت تأثیر قرار می‌دهند، می‌توان نسبت به رفع نارسایی‌های موجود و بهبود زمینه‌های آموزشی اهتمام ورزید. در این خصوص، می‌توان با آسیب‌شناسی هنرستان‌های کشاورزی ضمن بررسی مشکلات و ناهنجاری‌های احتمالی که در بلندمدت موجب انحراف واحد آموزشی از اهداف پیش‌بینی شده می‌شود (سعدی و لطیفی، ۱۳۹۱)، شرایط مساعدی را برای بهبود وضعیت موجود این مراکز آموزشی فراهم نمود. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان سمند، به دنبال آن است که ضمن بررسی نقاط ضعف، قوت، تهدیدها و فرصت‌های موجود در این هنرستان، راهبردهایی را به منظور کاهش کاستی‌های موجود در آن ارائه نماید. پُر واضح است که ارائه تصویر روشی از آسیب‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در هنرستان کشاورزی شهرستان سمند، برنامه‌ریزان، سیاست‌گذاران و مسئولان را در جهت رسیدن به اهداف آموزشی، افزایش بهره‌وری و استانداردهای جهانی مهارت‌آموزی یاری می‌نماید. این امر خود زمینه‌ساز تحولی عظیم در کشور در راستای دستیابی به اقتصاد مقاومتی از طریق تقویت بخش کشاورزی (به عنوان یکی از بخش‌های تولیدی) و کاهش بیکاری است.

اگرچه مطالعات انجام شده بیانگر وجود مشکلات متعددی در مقاطع، رشته‌ها و دوره‌های مختلف آموزشی

است، اما به نظر می‌رسد که دانش‌آموزان رشته‌های کشاورزی افزون بر مشکلات سایر دانش‌آموزان با مشکلات ویژه‌تری روبرو هستند (مؤذن و همکاران، ۱۳۹۹) که در ادامه با استناد به نتایج برخی مطالعات که در این زمینه انجام شده است، به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود. به عنوان مثال، در این راستا موحدی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به آسیب‌شناسی ابعاد آموزشی هنرستان‌های کشاورزی استان‌های همدان و کردستان پرداختند. نتایج مطالعه آنان نشان داد مشکلات پیش‌آمده برای هنرستان‌های کشاورزی استان همدان و کردستان از نظر آموزشی در پنج بعد گوناگون برنامه‌ریزی و محتوای دروس کشاورزی، روش‌های تدریس، وسایل و امکانات، مهارت معلمان کشاورزی و شیوه‌های ارزشیابی قرار می‌گیرد. به بیانی دیگر، مهم‌ترین مشکلات شناسایی شده در مطالعه مذکور را می‌توان چنین برشمرد: ۱- کمبود وسایل و قدیمی بودن اقلام موجود؛ ۲- کم‌اهمیت بودن روش‌های ارزشیابی عملی؛ ۳- مشکل پیدا کردن کار برای دانش‌آموختگان؛ ۴- عدم استفاده از روش‌های فعال و فناوری‌های نوین؛ و ۵- برنامه‌ریزی نامناسب دروس کشاورزی. در نهایت موحدی و همکاران (۱۳۹۲) راهکارهایی را به منظور رفع مشکلات آموزشی هنرستان‌های مورد مطالعه ارائه نمودند که عبارت‌اند از: تجهیز و نوسازی هنرستان‌ها به وسایل و امکانات جدید، برگزاری مستمر کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت برای معلمان، جدیت و دقت در اجرای ارزشیابی عملی کشاورزی با انجام فعالیت‌ها و تکالیف گوناگون، برنامه‌ریزی در جهت حل مشکلات مربوط به اشتغال هنرجویان.

در مطالعه‌ای دیگر، سعدی و لطیفی (۱۳۹۱) به آسیب‌شناسی آموزش کشاورزی در مراکز کار و دانش و فنی و حرفه‌ای استان همدان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که دسترسی به معلمان و کادر آموزشی علاقه‌مند مهم‌ترین نقطه قوت، نبود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در مزرعه و آزمایشگاه‌ها مهم‌ترین نقطه ضعف؛ وجود روحیه خوداستغالی و حمایت‌های دولت مهم‌ترین فرست؛ و عدم دسترسی به امکانات کافی برای شروع یک فعالیت کشاورزی مهم‌ترین تهدید مراکز آموزش کشاورزی مورد مطالعه است. همچنین، یافته‌های مطالعه فوق منجر به ارائه راهبردهایی به منظور تقویت مراکز آموزش کشاورزی مورد مطالعه گردید که مهم‌ترین آن‌ها عبارت بودند از: حمایت دولت از دانش‌آموختگان مراکز آموزش کشاورزی از طریق ارائه تسهیلات بلندمدت و کم‌بهره، آموزش کارآفرینی و ساماندهی مشاغل جدید با هدف تقویت روحیه کار در دانش‌آموختگان، برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای آموزش روش‌های نوین تدریس به آموزشگران، تشویق دانش‌آموختگان به تشکیل تعاونی‌های تولیدی کشاورزی برای استفاده از حداقل امکانات در ایجاد و ساماندهی اشتغال و تجهیز مراکز به تکنولوژی‌های آموزشی. اسمیت-هولیزین^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی تحت عنوان «مانع ثبت‌نام در دانشکده‌های کشاورزی از دیدگاه دانشجویان» به این نتیجه دست یافت که عدم مشاوره در دبیرستان برای آشنایی دانش‌آموزان با رشته‌های کشاورزی، عدم ارتباط با دانشجویان رشته‌های کشاورزی و به‌طور کلی تبلیغات اندک درخصوص رشته‌های کشاورزی از مهم‌ترین موانع ورود افراد به تحصیل در رشته‌های کشاورزی است.

موحد محمدی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی در مرکز آموزش کشاورزی حاجی‌آباد هرمزگان پرداختند و به این نتیجه دست یافتند که عوامل مؤثر بر کیفیت چنین آموزش‌هایی در چهار حیطه کلی قرار می‌گیرد که عبارت‌اند از: شایستگی‌های آموزشگر، فضا و امکانات آموزشی، شایستگی‌های فرآیند و روش تدریس و مدیریت کلاسی.

حکمت و عمانی (۱۳۹۹)، در بررسی علل ناتوانی‌ی دانش‌آموختگان کشاورزی در ورود به بازار کار یکی از مهم‌ترین شایستگی‌های مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی را توان انجام مهارت‌های عملی و انجام پروژه‌های

زراعی و پژوهشی بر شمردند. این در حالی است که اسکندری و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای که کیفیت تدریس و نیازهای آموزشی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان فارس را مورد بررسی قرار دادند، به این نتیجه دست یافتند که با وجود آنکه سه حیطه عمومی، فنی و حرفه‌ای از مهم‌ترین حیطه‌های آموزش درس‌های عملی در هنرستان‌های کشاورزی به شمار می‌رود، اما وضعیت کنونی هر یک از حیطه‌های سه‌گانه بالا در حد نامطلوبی بوده و فاصله بسیاری تا دستیابی به کیفیت آموزشی استاندارد در هنرستان‌های کشاورزی مورد ارزیابی وجود دارد.

لشگرآرا و همکاران (۱۳۹۳) نیز در مطالعه‌ای به بررسی چالش‌های به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در هنرستان‌های کشاورزی آموزش و پرورش استان تهران پرداختند. نتایج مطالعه آنان نشان داد که با وجود ضرورت به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در هنرستان‌های مذکور از دیدگاه هنرجویان و هنرآموزان مورد مطالعه، نبود سخت‌افزار و نرم‌افزار مناسب و نبود آموزش لازم از مهم‌ترین موانع کاربست آن است.

یافته‌های مطالعه نویدی و بزرگ (۱۳۹۱) در خصوص ارزشیابی دوره‌های کارданی آموزش فنی و حرفه‌ای بیانگر آن بود که ابهام‌ها و تعارض‌های متعدد در باره فلسفه، اهداف، سیاست‌های کلان، راهبردها و جایگاه قانونی دوره‌های کاردانی آموزش فنی و حرفه‌ای، وجود دارد. تفکیک برنامه‌ریزی و اجرای دوره پنج‌ساله بهصورت یک دوره سه‌ساله و سپس دوره دوسره کاردانی، پیوستگی و انسجام عملی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای را با مانع بزرگی مواجه ساخته است. کمیت و کیفیت منابع انسانی، امکانات کالبدی و فضای آموزشی آموزشکده‌ها رضایت‌بخش نیست.

ویژگی‌های شناختی و عاطفی اغلب دانشجویان و فارغ‌التحصیلان با انتظارات رشته تحصیلی آن‌ها همانگ نیست. وضعیت اشتغال فارغ‌التحصیلان آموزشکده‌ها مناسب ارزیابی نمی‌شود. بیکاری حدود ۲۸٪ افرادی که به امید اشتغال زودتر و بهتر به آموزشکده‌ها روی آورده‌اند از وجود مسئله‌ای جدی حکایت دارد. در نهایت با مروری بر نتایج مطالعات فوق می‌توان به این نتیجه دست یافت که هنرستان‌های کشاورزی موجود در کشور با مشکلات مختلفی روبرو هستند و نمی‌توان بهصورت کلی اقدام به برنامه‌ریزی در جهت رفع آن‌ها نمود؛ زیرا در هر منطقه بسته به شرایط موجود، هنرستان‌های کشاورزی با ضعف‌ها، قوت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های ویژه و خاصی مواجه هستند که با شناسایی آن‌ها می‌توان نسبت به برنامه‌ریزی راهبردی مناسبی در جهت بهبود و ارتقای آن‌ها اقدام نمود؛ بنابراین، پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی در شهرستان سنتندج انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نظر پارادایم، جزو تحقیقات کیفی و از نوع مطالعات موردي بود که با رویکردی آسیب‌شناسانه انجام شد. همچنین، این مطالعه به لحاظ هدف کاربردی، از لحاظ گرداوری داده‌ها توصیفی (غیر آزمایشی)، از لحاظ میزان نظرات و درجهٔ کنترل متغیرها میدانی و از نظر افق زمانی تک مقطعی بود. جامعهٔ مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه هنرجویان و هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج بودند. انتخاب نمونه‌های مورد مطالعه به روش هدفمند و گلوله برپی بود، به‌گونه‌ای که در ابتدا محقق بهصورت ارادی و عمدی کسانی را که جهت مشارکت در پژوهش از تسلط و تجربه کافی برخوردار بودند، انتخاب نمود و در ادامه از آنجا که احتمال می‌رفت افرادی وجود داشته باشند که در خصوص موضوع تحقیق اطلاعات ارزشمندی داشته باشند ولی محقق از وجود آنان مطلع نباشد، هنگام جمع‌آوری داده از مشارکت‌کنندگان درخواست شد چنان‌چه افراد دیگری را برای شرکت در پژوهش مناسب می‌دانند، معرفی نمایند.

در نهایت، پس از انجام ۱۸ مصاحبه با هنرجویان و ۶ مصاحبه با هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان

سنديج که به طور ميانگين مدت زمان هر مصاحبه ۲۰-۱۲ دقيقه بود، اشبع داده حاصل گردید. به منظور گردآوري اطلاعات در بخش شناسايي نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهديدها، از مصاحبه‌های عميق انفرادي به همراه مشاهده (در قالب بازدید از هنرستان كشاورزی شهرستان سنديج) بهره گرفته شد.

برای ترسیم ماتریس و استخراج استراتژی‌ها و به بیان دیگر به منظور دستیابی به ماتریس SWOT از بحث‌های گروهی متمرکز^۱ (گرو ۷ نفره) استفاده شد. برای این منظور، مراحل زیر دنبال شد:

- ۱- تشکیل جلسه تجزیه تحلیل SWOT؛
 - ۲- توضیح اجمالی هدف جلسه و مراحل انجام کار؛
 - ۳- انتخاب نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها از نتایج به دست آمده از مصاحبه‌ها؛
 - ۴- اولویت‌بندی عوامل داخلی و خارجی؛
 - ۵- تشکیل ماتریس SWOT و وارد کردن عوامل انتخاب شده به آن با توجه به اولویت‌بندی؛
 - ۶- مقایسه عوامل داخلی و خارجی با يكديگر و تعیین استراتژی‌های ST، SO، WO، WT؛
- SWOT در لغت به معنی قوتها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها است و در اصطلاح فرایند شناسايي، بررسی و ارزیابی متغيرهای مؤثر و بالقوه داخلی و محیطی را تجزیه و تحلیل SWOT گویند که به صورت زیر تشکیل می‌شود (جدول ۱).

جدول ۱. ساختار ماتریس SWOT

		قوت‌ها	ضعف‌ها
فرصت‌ها	S-O استراتژی‌های S-O	W-O استراتژی‌های W-O	
تهدیدها	S-T استراتژی‌های S-T	W-T استراتژی‌های W-T	

پس از ثبت و پياده‌سازی متن مصاحبه‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل محتوای متداول به صورت کلمه به کلمه انجام شد. برای این منظور، پس از مرور متن مصاحبه‌ها و استخراج گویه‌ها (کدهای باز) با استفاده از قرابت معنایی اقدام به دسته‌بندی گویه‌ها شد. در نهایت برای هر طبقه موضوعی اقدام به تشکیل ساختار ماتریس و ارائه فراوانی نسبی تجمعی (مجموع فراوانی گویه‌های تشکیل‌دهنده هر طبقه موضوعی تقسیم بر تعداد گویه‌های تشکیل‌دهنده آن طبقه موضوعی) گردید. به این ترتیب می‌توان مشخص نمود که از نگاه افراد مورد مطالعه کدام طبقه از اولویت بالاتری برخوردار بوده است.

در پژوهش‌های کيفی استفاده از مفاهيمی مانند قابلیت اعتبار (اعتبارپذيری^۲)، قابلیت تأیید (تأییدپذيری^۳) و قابلیت انتقال (انتقالپذيری^۴) در توصیف جنبه‌های گوناگون قابلیت اطمینان^۵ کاربرد دارد (ایمان و نوشادی، ۱۳۹۰). در پژوهش حاضر قابلیت اعتبار نتایج، با استفاده از تکنيک‌های کنترل اعضا و خودبازبینی پژوهشگر مورد بررسی قرار گرفت. به منظور بررسی تأییدپذيری نتایج، كلیه يادداشت‌ها، اسناد و مصاحبه‌های ضبط شده پس از تحلیل توسط محقق، مجدداً در اختیار گروه پژوهش قرار گرفت تا تناسب بین داده‌های خام با نتایج حاصل از داده‌ها تأیید شود. به منظور بررسی انتقالپذيری نتایج، محقق به دقت و با ذکر جزئيات به توصیف شرایط انجام تحقیق پرداخته است.

1. Focus Group
2. Credibility
3. Confirmability
4. Transferability
5. Trustworthiness

یافته‌های پژوهش

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از دیدگاه هنرجویان از میان ۲۵۰ هنرجوی پسر که در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج مشغول به تحصیل بودند، ۱۸ نفر مورد مطالعه قرار گرفتند. در واقع پس از انجام ۱۳ مصاحبه اشباع داده حاصل گردید اما در ادامه بهمنظور اطمینان از رسیدن به اشباع داده، محقق با پنج نفر دیگر نیز اقدام به مصاحبه نمود. افراد مورد مطالعه شامل هر دو گروه سال دوم (۱۱ نفر) و سوم (۷ نفر) و هر دو رشته کار و دانش (۷ نفر) و فنی و حرفه‌ای (۱۱ نفر) بودند.

تحلیل داده‌های حاصل از متن مصاحبه‌ها در نهایت منجر به استخراج ۱۸ نقطه ضعف گردید که با توجه به قربات معنایی در چهار طبقه موضوعی قرار گرفتند (جدول ۲). همان‌گونه که نتایج ارائه شده در جدول (۲)، نیز نشان می‌دهد، از نگاه هنرجویان هنرستان کشاورزی شهرستان سندج ضعف تجهیزات، ضعف فرایند ارزشیابی، ضعف محتوای کتاب‌های درسی و عدم رضایتمندی از مسئولان از نقاط ضعف آموزش‌های متوسطه کشاورزی به شمار می‌رود که در این میان عدم رضایت از مسئولان هنرستان با توجه به این‌که بالاترین فراوانی نسبی تجمعی را به خود اختصاص داده است، مهم‌ترین ضعف این مرکز آموزشی است. در این خصوص یکی از هنرجویان چنین بیان نمود: «رفتار معاونان با هنرجویان خوب نیست و ما فقط به خاطر ترس از نمره و یا تنبیه نمی‌توانیم اعتراض کنیم».

جدول ۲. نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	نقاط ضعف (گذهای باز)	فراآنی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحورها)
۱	کمبود کتاب‌ها و مجلات آموزشی مناسب و بهروز در کتابخانه	۶	%۲۷	۵	ضعف تجهیزات (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 67}{7} = 9.7$
۲	کمبود تجهیزات آزمایشگاهی جهت فهم بهتر دروس	۲	%۷۰	۱۴	
۳	عدم دسترسی به اینترنت و رایانه	۷	%۲۲	۴	
۴	وضعیت نامناسب خوابگاه‌ها و کمبود امکانات آنها	۴	%۵۰	۹	
۵	وضعیت نامناسب سلفسرووس هنرستان	۵	%۴۴	۸	
۶	کمبود ادوات و تجهیزات لازم کشاورزی در مزرعه آموزشی	۱	%۸۸	۱۶	
۷	کمبود امکانات حمل و نقل جهت بازدیدهای علمی	۳	%۶۶	۱۲	
۱	تأکید و توجه به نتیجه کار (نمره) به جای توجه به فرایند کار هم در مدرسه و هم در خانواده	۴	%۲۲	۴	ضعف فرایند ارزشیابی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 39}{5} = 7.8$
۲	توجه به محفوظات به جای سنجش توامندی‌ها و ادراکات	۳	%۴۴	۸	
۳	استفاده از امتحان به عنوان ابزاری برای رعب و وحشت هنرجویان	۱	%۸۳	۱۵	
۴	عدم توجه به پرورش خلاقیت در هنرجویان در فرایند ارزشیابی	۵	%۵	۱	
۵	استفاده ابزاری از ارزشیابی برای نیل به افزایش آمار درصد قبولی (برداشت غلط از ارزشیابی مستمر)	۲	%۶۱	۱۱	
۱	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای بازار کار	۱	%۶۶	۱۲	ضعف محتوای کتاب‌های درسی (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 33}{4} = 8.2$
۲	عدم قابلیت محتوای کتاب‌های درسی در ارتقای مهارت هنرجویان	۴	%۲۷	۵	
۳	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با نیازهای کشاورزی منطقه	۲	%۵۰	۹	
۴	عدم تناسب محتوای کتاب‌های درسی با دانش روز کشاورزی	۳	%۳۸	۷	
۱	عدم رضایت هنرجویان از مدیریت هنرستان	۱	%۷۲	۱۳	عدم رضایتمدی از مسئولان (فراوانی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 24}{2} = 12$
۲	عدم رضایت هنرجویان از معاونان و مسئولان دفتری هنرستان	۲	%۶۱	۱۱	

یافته‌های حاصل از مشاهدات و مصاحبه با هنرجویان هنرستان کشاورزی شهرستان سندنج نشان داد که رضایت از هنرآموزان این مرکز از نقاط قوت این هنرستان است که اغلب افراد مورد مطالعه نیز به آن اذعان نمودند (جدول ۳). به عنوان مثال، یکی از هنرجویان مورد مطالعه در این خصوص چنین بیان نمود: «اوایل ترم که وارد هنرستان شدم به رشتۀ خودم علاقه‌ای نداشتم اما زمانی که در چند کلاس شرکت کردم، تدریس جالب معلمان و برخورد خوب آن‌ها باعث شد به این رشتۀ علاقه‌مند شوم».

جدول ۳. نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سندنج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	نقاط قوت (کدهای باز)	طبقات موضوعی (زیرمحورها)	فرمایی	درصد	اولویت
۱	تلاش، جدیت و اشتیاق هنرآموزان جهت یادگیری هنرجویان	رضایت از هنرآموزان	۵	٪۶۱	۱۱
۲	توانایی هنرآموزان در پاسخگویی به سوالات هنرجویان	توانایی هنرآموزان در پاسخگویی به اینده	۴	٪۷۲	۱۳
۳	کلام قابل فهم و درک هنرآموزان برای هنرجویان	(فرمایی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 106}{10} = 10.6$	۲	٪۸۳	۱۵
۴	برقراری ارتباط دوستانه و محترمانه هنرآموزان با هنرجویان	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۱	٪۹۴	۱۷
۵	کسبوکارهای کشاورزی در آینده	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۷	٪۴۴	۸
۶	گوش دادن هنرآموزان به سخنان و نظرات هنرجویان	(فرمایی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 106}{10} = 10.6$	۹	٪۳۳	۶
۷	استفاده هنرآموزان از روش‌های مختلف تدریس	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۸	٪۳۸	۷
۸	تدریس مطالب خارج از کتاب‌های درسی جهت فهم بهتر مطالب درسی	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۱۰	٪۲۷	۵
۹	توسط هنرآموزان	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۶	٪۵۵	۱۰
۱۰	توانایی هنرآموزان در مشارکت هنرجویان در اداره کلاس	رشویق و ایجاد انگیزه در هنرجویان برای یادگیری بیشتر و راهاندازی	۳	٪۷۷	۱۴

به طور کلی، تحلیل نقاط ضعف و قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سندنج از نگاه هنرجویان بیشتر ناظر بر دستورالعمل‌ها، مدیریت‌ها، قوانین و مقررات داخلی سازمان یا محدوده مورد مطالعه است. این در حالی است که تحلیل فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان مورد مطالعه به بررسی شرایط خارج از هنرستان می‌پردازد که به ترتیب تأثیر مثبت و منفی بر عملکرد آن خواهد داشت. به بیانی دیگر، در تحلیل عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها)، بیشتر وقایعی بررسی می‌شود که شکل‌گیری آن‌ها خارج از چارچوب مدیریت اجرایی سازمان یا محدوده مورد مطالعه است و به مسائلی اشاره دارد که منشأ آن‌ها خارج از موضوع و محدوده مورد مطالعه است. در این راستا، هنرجویان مورد مطالعه موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی را یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی در شهرستان سندنج بر شمردند (جدول ۴)؛ به عبارت دیگر، اکثر هنرجویان بر این نکته توافق داشتند که با توجه به وضعیت نامناسب کشاورزی در کشور عراق، فرصت خوبی برای فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی فراهم شده است تا با تولید محصولات مورد نیاز این کشور (نظیر گندم، گیاهان دارویی، پرورش مرغ و گاو و گوسفند) درآمد کافی را کسب نمایند.

جدول ۴. فرصت‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سندنج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	فرصت‌ها (کدهای باز)	طبقات موضوعی (زیرمحورها)	فرمایی	درصد	اولویت
۱	مناسب بودن شرایط آب و هوایی استان کردستان برای کشت برخی	موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی (فرمایی نسبی تجمعی) $\frac{\sum 22}{2} = 11$	۲	٪۴۴	۸
۲	محصولات پر فروش مانند توت‌فرنگی، سیب‌زمینی و گیاهان دارویی	نزدیکی استان کردستان به کشور عراق و صادرات محصولات کشاورزی به این کشور	۱	٪۷۷	۱۴

از نگاه هنرجویان مورد مطالعه، مشکلات فرهنگی تهدیدی است که هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج با آن مواجه است (جدول ۵). در این خصوص، یکی از افراد مورد مطالعه چنین بیان نمود: «تو کشور ما کسی برای رشته فنی و حرفه‌ای تره هم خورد نمی‌کنه، همه فکر می‌کنن فقط رشته‌های نظری به درد می‌خورند. من خودم با معدل ۱۸ اوتمدم هنرستان، اما چه فایده که این ذهنیت غلط سر زبونا افتاده که فقط تنبیل‌ها میرن رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش».«.

جدول ۵. تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج از دیدگاه هنرجویان

ردیف	تهدیدها (کدهای باز)	فرموده	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحورها)
۱	عدم اعتماد خانواده‌ها به آموخته‌های فرزندانشان در این مراکز	۱۲	٪۶۶	۱	مشکلات فرهنگی
۲	عدم اعتماد کارفرمایان به فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها	۹	٪۵۰	۳	(فرموده نسبی تجمعی)
۳	عدم اعتماد دولت به فارغ‌التحصیلان هنرستان‌ها جهت حمایت‌های مالی و قانونی	۵	٪۲۷	۴	$\frac{37}{4} = 9.2$
۴	عدم اعتماد جامعه به توانایی‌های فارغ‌التحصیلان مقاطع متوسطه (نه) دانشگاه‌ها) برای احراز مشاغل	۱۱	٪۶۱	۲	

در نهایت، با در نظر گرفتن مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج از نگاه هنرجویان، اقدام به تشکیل ماتریس SWOT و ارائه راهبردهایی بهمنظور کاهش ضعف‌ها و تهدیدها و بهره‌گیری از فرصت‌ها و نقاط قوت مرکز آموزشی مورد مطالعه گردید (جدول ۶).

جدول ۶. راهبردهای بهبود وضعیت آموزش کشاورزی شهرستان سنتندج از نگاه هنرجویان

نوع استراتژی	استراتژی
استراتژی تهاجمی (SO)	۱- برگزاری کلاس‌های ضمن خدمت برای هنرآموزان جهت تقویت روحیه کارآفرینی و خوداشتغالی در هنرجویان به عنوان تأثیرگذارترین قشر در جامعه کوچک هنرستان
استراتژی محافظه‌کارانه (WO)	۲- تشکیل جلسات طوفان فکری در کلاس توسط هنرآموزان و بحث در باره فرصت‌های شغلی منطقه
استراتژی رقابتی (ST)	۱- تعریف رشته‌ها و تنظیم محتوى دروس بر اساس نیازمندی در منطقه و در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی و تقاضای بیشتر بعضی از محصولات کشاورزی در استان
استراتژی تدافعی (WT)	۱- اصلاح سیستم ارزشیابی و تغییر از سنجش محفوظات به سنجش مهارت ۲- ارتباط بیشتر هنرآموزان با مهارت اندوزی و آموزش بیشتر هنرجویان جهت راهاندازی و اداره کسب و کار مناسب

شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج از دیدگاه هنرآموزان از میان ۲۴ هنرآموزی که در هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج تدریس می‌کردند، شش نفر از آنان با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند مورد مطالعه قرار گرفتند. هنرآموزان مورد مطالعه از نظر سنی در دامنه ۳۰ تا ۴۵ سال و از نظر سابقه کاری در دامنه ۳ تا ۱۰ سال قرار داشتند. در میان آنان یک نفر دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد و مابقی کارشناسی بودند.

همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، فرایند شناسایی نقاط ضعف و قوت یک مرکز آموزشی به واکاوی وضعیت داخلی آن مرکز پرداخته و وضعیت بیرونی در قالب فرصت‌ها و تهدیدها مورد تحلیل قرار می‌گیرد. در این راستا و بهمنظور تحلیل شرایط داخلی هنرستان کشاورزی شهرستان سنتندج از نگاه هنرآموزان به بررسی نقاط ضعف و قوت مرکز مذکور پرداخته شد. هنرآموزان مورد مطالعه در فرایند آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان

سنندج به ۲۰ نقطه ضعف در مرکز آموزشی مورد نظر اشاره نمودند که با توجه به قربت معنایی در چهار طبقه موضوعی قرار گرفتند (جدول ۷).

همان‌گونه که نتایج ارائه شده در جدول (۷) نیز نشان می‌دهد، از نگاه هنرآموزان شهرستان کشاورزی شهرستان سنندج ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان، ضعف تجهیزات، عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار و ضعف در فرایند جذب از نقاط ضعف مرکز آموزشی مورد مطالعه به شمار می‌رود. با توجه به میزان فراوانی نسبی تجمعی می‌توان گفت که از نظر هنرآموزان، ضعف در فرایند جذب مهم‌ترین نقطه ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج است. در این خصوص یکی از هنرآموزان چنین بیان نمود: «اکثر هنرجویانی که به این هنرستان آمده‌اند از لحاظ درسی ضعیف هستند، بعضی از آن‌ها هیچ سابقه‌ای در زمینه کار کشاورزی ندارند و علاقه‌ای هم به دروس نشان نمی‌دهند. ای کاش زمان ثبت‌نام بچه‌ها به این مسائل توجه می‌شدو کسانی انتخاب می‌شند که واقعاً برای تحصیل در این رشته مناسب باشند».

جدول ۷. نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	نقاط ضعف (کدهای باز)	فراآنی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیممحورها)
۱	عدم وجود دانش و مهارت جهت تشخیص فرصت‌های شغلی در زمینه کشاورزی	۳	%۵۰	۴	عدم وجود دانش و مهارت جهت تشخیص فرصت‌های شغلی در زمینه کشاورزی
۲	عدم انگیزه هنرجویان در راهاندازی کسب‌وکارهای کشاورزی	۴	%۶۶	۳	ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان
۳	تمایل به استخدام در مشاغل دولتی	۲	%۳۳	۵	ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان
۴	پایین بودن سطح علمی هنرجویان	۵	%۸۳	۲	(فراآنی نسبی تجمعی)
۵	عدم وجود روحیه کارگروهی در میان هنرجویان	۶	%۱۰۰	۱	$\frac{\sum 28}{8} = 3.5$
۶	عدم وجود روحیه خلاقیت و نوآوری در هنرجویان	۴	%۶۶	۳	ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان
۷	پایین بودن قدرت رسکپتیوی در هنرجویان	۱	%۱۶	۶	(فراآنی نسبی تجمعی)
۸	علاقه اندک هنرجویان برای ورود به مشاغل کشاورزی	۳	%۵۰	۴	$\frac{\sum 28}{8} = 3.5$
۱	کمبود تجهیزات آزمایشگاهی	۵	%۸۳	۲	ضعف تجهیزات
۲	کمبود ادوات و ابزارآلات کشاورزی در مزرعه	۶	%۱۰۰	۱	(فراآنی نسبی تجمعی)
۳	لغو بازدیدهای علمی به خاطر مشکلات حمل و نقل	۲	%۳۳	۴	$\frac{\sum 17}{4} = 4.2$
۴	عدم دسترسی به اینترنت و رایانه	۴	%۶۶	۳	ضعف تجهیزات
۱	حقوق و مزایای کم تدریس در هنرستان	۵	%۸۳	۱	عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار
۲	پایین بودن میزان استقلال هنرآموزان در پیاده‌سازی شیوه‌های تدریس و اداره کلاس	۴	%۶۶	۲	(فراآنی نسبی تجمعی)
۳	عدم وجود شرایط پیشرفت در کار مثل ترفیع یا افزایش حقوق	۱	%۱۶	۴	$\frac{\sum 12}{4} = 3$
۴	پایین بودن امنیت شغلی	۲	%۲۳	۳	عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار
۱	جذب دانش‌آموخته‌ی با پایه علمی ضعیف	۳	%۵۰	۴	ضعف در فرایند جذب
۲	عدم بررسی انگیزه و داشتن پیشینه کار کشاورزی هنرآموزان در هنگام جذب	۵	%۸۳	۲	(فراآنی نسبی تجمعی)
۳	توجه به کمیت دانش‌آموخته جهت ارائه آمارها	۶	%۱۰۰	۱	$\frac{\sum 18}{4} = 4.5$
۴	عدم مشاوره صحیح در هنگام انتخاب رشته و ثبت‌نام	۴	%۶۶	۳	ضعف در فرایند جذب

یافته‌های حاصل از مشاهدات و مصاحبه با هنرآموزان هنرستان کشاورزی شهرستان سنندج نشان داد کیفیت سیستم مدیریتی از نقاط قوت این هنرستان است که اغلب افراد مورد مطالعه نیز به آن اشاره نمودند (جدول ۸). به عنوان مثال، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه در این خصوص چنین بیان نمود: «مدیر و معاونان هنرستان واقعاً با

دلسوزی کار می‌کنن، به همه امور توجه دارن، به نظر هنرآموزان احترام می‌گذارن و با والدین هنرجویان هم ارتباط خوبی دارن».

جدول ۸. نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	نقاط قوت (کدهای باز)	فراءاتی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحورها)
۱	نظرارت مداوم و مستمر مدیریت بر کیفیت برگزاری کلاس‌ها	۵	%۸۳	۲	
۲	برنامه‌بازی دقیق و منظم آموزشی (زمان‌بندی کلاس‌ها، امتحانات و...)	۶	%۱۰۰	۱	کیفیت سیستم مدیریتی
۳	تلاش مستمر مدیر هنرستان جهت جذب بودجه و امکانات (فراءاتی نسبی تجمعی)	۳	%۵۰	۳	
۴	برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت رفع مشکلات درسی	۵	%۸۳	۲	$\sum 25 = 5$
۵	برگزاری جلسات توسط مدیر هنرستان با معاونان و هنرآموزان جهت اجرای تصمیمات	۶	%۱۰۰	۱	

هنرآموزان مورد مطالعه بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش را در سال‌های اخیر در خصوص هنرستان‌ها، یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی شهرستان سندج برشمردند (جدول ۹)؛ به عبارت دیگر، اکثر هنرآموزان بر این نکته توافق داشتند که آموزش و پرورش در سال‌های اخیر توجه ویژه‌ای به هنرستان‌ها داشته و با تغییر سیاست‌های خود در جهت بهبود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش اقداماتی را انجام داده است. در این راسته، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه چنین بیان نمود: «اگر به پژوهشکده تعلیم و تربیت مراجعه کنید و پژوهش‌های چند سال اخیر را مطالعه کنید متوجه اهمیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش می‌شوید».

جدول ۹. فرصت‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	فرصت‌ها (کدهای باز)	فراءاتی	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحورها)
۱	افزایش مطالعات پژوهشکده تعلیم و تربیت جهت بهبود کیفیت آموزش در هنرستان‌ها و تلاش در جهت به کارگیری آن‌ها	۳	%۵۰	۳	
۲	برگزاری جلسات آموزش و پرورش با خیرین جهت جذب کمک‌های مالی	۴	%۶۶	۲	
۳	برگزاری جلسات کارشناسان فنی و حرفه‌ای استان با مدیران آموزشگاه‌های خصوصی جهت واگذاری بخشی از آموزش‌ها به هنرستان‌ها	۲	%۳۳	۴	بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش در خصوص هنرستان‌ها (فراءاتی نسبی تجمعی)
۴	برگزاری جلسات هماندیشی مسئولان و برنامه‌ریزان آموزش و پرورش با مدرسان و صاحب‌نظران دانشگاه‌ها	۵	%۸۳	۱	$\sum 19 = 3.8$
۵	توجه ویژه مسئولان و برنامه‌ریزان فنی و حرفه‌ای در آموزش و پرورش در خصوص تقویت روحیه کارآفرینی در هنرجویان و ارتباط آن‌ها با کارآفرینان برتر استان	۵	%۸۳	۱	

مطابق با دیدگاه هنرجویان، هنرآموزان مورد مطالعه نیز بر این باورند که مشکلات فرهنگی تهدیدی است که هنرستان کشاورزی شهرستان سندج با آن مواجه است (جدول ۱۰). در این خصوص، یکی از هنرآموزان مورد مطالعه چنین بیان نمود: «اکثر مردم فکر می‌کنن بچه‌های تنبل باید هنرستان برن و زرنگ‌ها باید رشته‌های نظری بخونن. مردم شناخت کمی در باره این رشته‌ها دارن. خانواده بچه‌ها هم فکر می‌کنن فرزندشون حتماً باید بره دانشگاه و مدرک تحصیلی بالاتری بگیره. در حالی که فلسفه این آموزش‌ها تربیت افراد ماهر برای پر کردن سطح

پایین هر م اشتغال هست».

جدول ۱۰. تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از دیدگاه هنرآموزان

ردیف	تهدیدها (کدهای باز)	فراتری	درصد	اولویت	طبقات موضوعی (زیرمحورها)
۱	عدم گرایش دانشآموزان به رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش بهدلیل جایگاه نامناسب این رشته‌ها در جامعه	۶	%۶۶	۴	مشکلات فرهنگی (فراتری نسبی) تجمعی)
۲	جو مدرک‌گرایی در جامعه	۶	%۱۰۰	۱	
۳	اطلاع‌رسانی و تبلیغ ضعیف آموزش و پژوهش در مورد رشته‌های کشاورزی و تأثیر آنها در جامعه	۳	%۵۰	۳	$\sum 13 = 4.3$ ۳

واضح و مبرهن است که با نگاه تک‌بعدی و یک‌سویه نمی‌توان به درستی نسبت به آسیب‌شناسی هنرستان کشاورزی شهرستان سندج اقدام نمود. برای این منظور، افزون بر دیدگاه هنرجویان نظرات و دیدگاه‌های هنرآموزان نیز در خصوص نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای مرکز آموزشی مورد نظر مورد واکاوی قرار گرفت. در نهایت نیز بر مبنای مهم‌ترین نقاط ضعف، قوت، فرصت‌ها و تهدیدهای هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از نگاه هنرآموزان، راهبردهایی بهمنظور کاهش ضعف‌ها و تهدیدها و بهره‌گیری از فرصت‌ها و نقاط قوت مرکز آموزشی مورد مطالعه ارائه شد (جدول ۱۱). امید است راهبردهایی شده از دیدگاه هر دو گروه به عنوان نزدیک‌ترین افراد درگیر در فعالیت هنرستان کشاورزی شهرستان سندج منجر به بهبود وضعیت آموزش در این مرکز گردد.

جدول ۱۱. راهبردهای بهبود وضعیت آموزش کشاورزی در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج از نگاه هنرآموزان

نوع استراتژی	استراتژی
استراتژی تهاجمی (SO)	۱- برگزاری جلسات مستمر با خیرین جهت جذب بودجه بهمنظور ارتقاء امکانات هنرستان
استراتژی محافظه‌کارانه (WO)	۱- دعوت از کارآفرینان برتر استان جهت مشاوره و راهنمایی هنرجویان و ایجاد انگیزه در آنان بهمنظور ایجاد کسب‌وکار در آینده ۲- همکاری با بخش خصوصی و استفاده از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی مؤسسات با هزینه کمتر و بهمنظور بهبود مهارت‌اندوزی هنرجویان ۳- برگزاری جلسات با مدرس و صاحب‌نظران دانشگاهی بهمنظور بررسی مشکلات مشاوره انتخاب رشته در دبیرستان و فرایند جذب و پذیرش دانشآموزان و ارائه راه حل برای حل این مسئله
استراتژی رقابتی (ST)	۱- برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت کمک به توجیه هنرجویان و ایجاد علاقه در آنان
استراتژی تدافعی (WT)	۱- تبلیغات و بازاریابی آموزش و پژوهش جهت بیان اهمیت رشته‌های کشاورزی و معرفی به جامعه که موجب افزایش انگیزه هنرجویان در ایجاد کسب‌وکار می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

از نگاه هنرجویان مورد مطالعه در پژوهش حاضر، ضعف تجهیزات، ضعف فرایند ارزشیابی، ضعف محتوای کتاب‌های درسی و عدم رضایتمندی از مسئولان، نقاط ضعف هنرستان کشاورزی شهرستان سندج بودند که در این میان از عدم رضایت از مسئولان هنرستان به عنوان مهم‌ترین ضعف این مرکز آموزشی یاد شد. این در حالی است که هنرآموزان ضعف ویژگی‌های کارآفرینانه در هنرجویان، ضعف تجهیزات، عدم رضایتمندی هنرآموزان از شرایط کار و ضعف در فرایند جذب را به عنوان نقاط ضعف این مرکز آموزشی عنوان نمودند. ضعف تجهیزات و امکانات یکی از مواردی بود که هر دو گروه هنرجویان و هنرآموزان به آن اشاره نمودند و آن را یکی از مسائلی برشمردند که کیفیت آموزش در هنرستان کشاورزی شهرستان سندج را کاهش داده و حتی در برخی موارد دستیابی به اهداف آموزشی

را با مشکلاتی مواجه نموده بود. مطابق با یافته‌های این پژوهش، بسیاری از محققان نیز در نتایج مطالعات خویش به این مورد اشاره نموده‌اند (موحد محمدی و همکاران، ۱۳۹۳؛ لشگرآرا و همکاران، ۱۳۹۳؛ موحدی و همکاران، ۱۳۹۲؛ نویدی و بزرگر، ۱۳۹۱؛ سعدی و لطیفی، ۱۳۹۱).

همراستا با نتایج این پژوهش، موحدی و همکاران (۱۳۹۲) در مطالعات خود به ضعف در شیوه‌های ارزشیابی و محتوای دروس کشاورزی و حکمت و عمانی (۱۳۹۹) به ضعف شایستگی‌های دانش‌آموختگان کشاورزی اشاره نموده‌اند. در خصوص نقاط قوت هنرستان کشاورزی شهرستان سندج، هنرجویان به «رضایت از هنرآموزان» و هنرآموزان به «کیفیت سیستم مدیریتی» اشاره نمودند. در این راستا، سعدی و لطیفی (۱۳۹۱) نیز دسترسی به معلمان و کادر آموزشی علاقه‌مند را مهم‌ترین نقطه قوت مراکز کار و دانش و فنی و حرفه‌ای استان همدان عنوان نمودند.

موحد محمدی و همکاران (۱۳۹۳) نیز در نتایج مطالعات خود که همراستا با پژوهش حاضر است، شایستگی‌های آموزشگر و مدیریت کلاسی را از عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی برشمردند. یافته‌های پژوهش نشان داد که از نگاه هنرجویان موقعیت مناسب استان کردستان در بخش کشاورزی، فرصت‌های زیادی را پیش روی هنرستان کشاورزی شهرستان سندج قرار داده است که چنانچه مورد توجه مسئولان قرار گیرد، می‌تواند سرآغاز تحولی عظیم در بخش آموزش‌های کشاورزی و اشتغال‌زایی باشد. در واقع، نزدیکی استان کردستان به کشور عراق و وضعیت نامناسب کشاورزی در این کشور موقعیت منحصر به فردی را برای صدور محصولات کشاورزی از استان کردستان به کشور عراق فراهم نموده است. همچنین، هنرآموزان مورد مطالعه بهبود سیاست‌های آموزش و پرورش را در سال‌های اخیر در خصوص هنرستان‌ها، یکی از فرصت‌های ارزشمند پیش روی هنرستان کشاورزی در شهرستان سندج برشمردند.

شاید بتوان گفت که عدم موفقتی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در سال‌های اخیر (نویدی و بزرگر، ۱۳۹۱)، سیاست‌گذاران و مدیران را بر آن داشته که نسبت به سیاست‌های موجود تجدید نظر نموده تا بتوانند چنین آموزش‌هایی را با توجه به مزیت‌های زیادی که دارند، به جایگاه شایسته و واقعی خود برسانند. نکته جالب توجه و تأمل برانگیز آنکه هر دو گروه هنرجویان و هنرآموزان، مشکلات فرهنگی را تهدید جدی برای هنرستان کشاورزی شهرستان سندج دانستند که خود نیازمند اهتمام ویژه مسئولان آموزش متوسطه کشاورزی است. در واقع، جو حاکم بر جامعه به گونه‌ای است که این باور را در اغلب افراد به وجود آورده است که دانش‌آموزانی که از قابلیت‌ها و توانایی‌های پایین‌تری برخوردارند، جذب رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش می‌شوند و دانش‌آموزان با استعداد بالاتر جذب سایر رشته‌های تحصیلی می‌شوند.

مطابق با یافته‌های این بخش، اسمیت-هولینز (۲۰۰۹) نیز عدم مشاوره در دبیرستان برای آشنایی دانش‌آموزان با رشته‌های کشاورزی و تبلیغات اندک در خصوص این رشته‌ها را یکی از موانع ثبت‌نام در رشته‌های کشاورزی دانست. پُر واضح است که تغییر این دیدگاه در عرصه جامعه می‌تواند تا حدود زیادی از مشکلات و آسیب‌های هنرستان‌های کشاورزی بکاهد و شرایط را برای رسیدن به جایگاه مناسب این مراکز و رشته‌های آموزشی فراهم نماید. در نهایت راهبردهای ارائه شده از سوی هنرآموزان و هنرجویان به عنوان پیشنهادهایی در جهت کاهش آسیب‌های هنرستان کشاورزی شهرستان سندج ارائه می‌شود:

- برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت برای هنرآموزان جهت تقویت روحیه کارآفرینی و خوداشتغالی در هنرجویان به عنوان تأثیرگذار ترین قشر در جامعه کوچک هنرستان؛

- تشکیل جلسات طوفان فکری در کلاس توسط هنرآموزان و بحث درباره فرصت‌های شغلی منطقه؛
- تعریف رشته‌ها و تنظیم محتوی دروس بر اساس نیازمندی در منطقه و در نظر گرفتن شرایط آب و هوایی استان؛
- برگزاری جلسات مشترک هنرآموزان با والدین هنرجویان و معرفی رشته‌ها و اهمیت آن‌ها؛
- تأکید بیشتر هنرآموزان بر مهارت اندوزی و آموزش بیشتر هنرجویان جهت راهاندازی و اداره کسبوکار مناسب؛
- اصلاح سیستم ارزشیابی و تغییر از سنجش محفوظات به سنجش مهارت؛
- ارتباط بیشتر هنرجویان با محیط‌های شغلی از طریق توجه بیشتر به دوره کارورزی جهت جلب اعتماد کارفرمایان نسبت به توانایی‌های هنرجویان؛
- برگزاری جلسات مستمر با خیرین جهت جذب بودجه بهمنظور ارتقاء امکانات هنرستان؛
- دعوت از کارآفرینان برتر استان جهت مشاوره و راهنمایی هنرجویان و ایجاد انگیزه در آنان بهمنظور ایجاد کسبوکار در آینده؛
- همکاری با بخش خصوصی و استفاده از امکانات و تجهیزات آزمایشگاهی مؤسسات با هزینه کمتر، بهمنظور بهبود مهارت‌اندوزی هنرجویان؛
- برگزاری جلسات با مدرسان و صاحب‌نظران دانشگاهی بهمنظور بررسی مشکلات مشاوره انتخاب رشته در دبیرستان و فرایند جذب و پذیرش دانش‌آموزان و ارائه راه حل برای حل این مسئله؛
- برگزاری جلسات مستمر با اولیاء هنرجویان جهت کمک به توجیه هنرجویان و ایجاد علاقه در آنان؛
- تبلیغات و بازاریابی آموزش و پرورش جهت بیان اهمیت رشته‌های کشاورزی و معرفی به جامعه که موجب افزایش انگیزه هنرجویان در ایجاد کسبوکار می‌شود.

منابع

- اسکندری، آذر؛ شریف‌زاده، مریم؛ زارع، ابوذر (۱۳۹۴). کیفیت تدریس و نیازهای آموزشی هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی استان فارس. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۷(۳۵)، ۹۴-۱۰۶. doi: 10.22092/jaear.2016.106345
- ایمان، محمدتقی؛ نوشادی، محمودرضا (۱۳۹۰). تحلیل محتوای کیفی. پژوهش، ۳(۲)، ۴۴-۱۵.
- حکمت، مسعود؛ عمانی، احمدرضا (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی سیاست‌های اعمال شده در جهت کاهش بیکاری در بین دانش‌آموختگان بخش کشاورزی و راهکارهای عملیاتی. مجموعه خلاصه مقالات همایش ملی اشتغال دانش‌آموختگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی، تهران، دانشگاه تربیت مدرس، ناشر: سازمان بسیج مهندسین.
- سعدي، حشمت‌الله؛ لطيفي، سميه (۱۳۹۱). آسيب‌شناسي مراكز آموزش کشاورزي استان همدان. تحقيقات اقتصاد و توسعه کشاورزی (۴۲)، ۶۶۹-۶۷۹. doi: 10.22059/ijaedr.2012.28596
- شريعت‌زاده، مهدى؛ چيذری، محمد؛ نوروزي، أميد (۱۳۸۶). بررسی و مقایسه نظرات خبرگان، مجریان و فارغ‌التحصیلان نظام آموزش متوجهه کشاورزی پیامون توقعات بازار کار بهمنظور ارتقاء بهرهوری فارغ‌التحصیلان در ايران. علوم کشاورزی، ۱۳(۱۱)، ۷۲-۵۵.
- صالحی، کیوان؛ زین‌آبادی، حسن‌رضا؛ کیامنش، علیرضا (۱۳۹۶). نگاهی تحلیلی بر عملکرد هنرستان‌های کاردانش، موردی از ارزشیابی کیفیت بروندادهای هنرستان‌های کاردانش منطقه دو شهر تهران. تواروی‌های آموزشی، ۵(۱۶)، ۱۶۳-۱۱۹.
- صبا، علی‌اصغر؛ نادری، رضایی، بیژن؛ محمدی‌فر، یوسف (۱۴۰۲). ارائه مدلی پارادایمیک برای توسعه آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌های نسل سوم؛ کاربست نظریه بنیانی. آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲(۱)، ۷۴-۵۹. doi: 10.22126/eme.2023.9222.1031
- صفار حیدری، حجت؛ خاوری، سید عبدالله (۱۳۸۳). بررسی وضعیت اشتغال کارآموزان در رشته‌های مربوط به بخش صنعت در برنامه سوم توسعه: استان مازندران. پژوهشنامه علوم انسانی و اجتماعی، ۴(۱۳)، ۸۵-۶۷.
- کرمیان، فراتک؛ سقائیان، سید‌حسین (۱۴۰۲). تحلیل موضع فارروی کارآفرینی زنان روستایی استان کرمانشاه؛ کاربرد نظریه بنیانی.

- آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲ (۲)، ۵۸-۴۳. doi: 10.22126/eme.2023.9304.1036
- لشگر آرا، فرهاد؛ جمعگی، مهدی؛ میردامادی، سید مهدی (۱۳۹۳). مقایسه دیدگاه هنرآموزان و هنرجویان هنرستان‌های کشاورزی آموزش و پژوهش استان تهران نسبت به ضرورت‌ها و چالش‌های به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات. پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۶ (۳۱)، ۴۵-۳۷. doi: 10.22092/jaear.2015.101381
- مقصودی، فرشته (۱۳۹۳). نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اقتصاد کشور و توسعه کسب‌وکار، ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، ۱۱ (۱۷۳)، ۴۷-۴۰.
- موحد محمدی، حمید؛ علیرضایی، مینا؛ شعبانعلی فمی، حسین؛ پورآتشی، مهدی (۱۳۹۳). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزش‌های متوسطه کشاورزی، مطالعه موردی: مرکز آموزش کشاورزی حاجی‌آباد هرمزگان. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۵ (۱)، ۱۱۴-۱۰۵. doi: 10.22059/ijaedr.2014.51583
- موحدی، رضا؛ سلیمانی نژادیان، علیرضا؛ سعدی، حشمت‌الله؛ یعقوبی فرانی، احمد (۱۳۹۲). آسیب‌شناسی ابعاد آموزشی هنرستان‌های کشاورزی استان‌های همدان و کردستان. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۴ (۱۶)، ۶۶-۴۵.
- مؤذن، زینب؛ موحد محمدی، حمید؛ رضوانفر، احمد؛ پورآتشی، مهتاب (۱۳۹۲). بررسی عملکرد شغلی مدیران هنرستان‌های کشاورزی استان تهران از دیدگاه آموزشگران. تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۴۴ (۲)، ۲۰۰-۲۱۱. doi: 10.22059/ijaedr.2013.36719
- نویدی، احمد؛ بزرگر، محمود (۱۳۹۱). ارزشیابی دوره‌های کاردانی آموزش فنی و حرفه‌ای. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۱ (۲)، ۱۸۶-۱۶۱.

References

- Adnet, N., & Davice, P. (2020). *Markets for schooling: An economic analysis*. Rutledge Press.
- Eskandari, A., Sharifzadeh, M., & Zare, A. (2016). Quality of Teaching and Training Needs in Fars Agricultural Vocational Schools, Iran. *Agricultural Education Administration Research*, 7 (35), 94-106. doi: 10.22092/jaear.2016.106345 (in Persian).
- Hanushk, E., & Kimko, D. (2020). Schooling Labor force quality and the growth of nations. *American Economic Review*, 90 (50), 1184-1208.
- Hekmat, M., & Omani, A. R. (2019). Comparative study of applied policies to reduce unemployment among agricultural graduates and provide operational solutions. *Abstract collection of articles of the national conference on the employment of agricultural and natural resources graduates*, Tehran, Tarbiat Modares University, Publisher: Basij Engineers Organization. (in Persian).
- Iman, M. T., & Noshadi, M. (2019). Qualitative content analysis. *Research*, 3 (2), 15-44. (in Persian).
- Karamian, F., & Saghafian, S. H. (1402). Analysis of barriers to entrepreneurship of rural women in Kermanshah province; Application of grounded theory. *Entrepreneurship Education and Management*, 2 (2), 43-58. doi: 10.22126/eme.2023.9304.1036 (in Persian).
- Lashgarara, F., Jamagi, M., & Mirdamadi, S. M. (2015). Comparing Lecturers and Students View Points toward Necessities and Challenges of ICT Application at Tehran Vocational Agricultural Secondary Schools, Iran. *Journal of Agricultural Education Administration Research*, 6 (31), 37-45. doi: 10.22092/jaear.2015.101381 (in Persian).
- Maqsoodi, F. (2013). The role of technical and professional education in the country's economy and business development. *Social, economic, scientific and cultural monthly work and society*, 11 (173), 40-47. (in Persian).
- Moazen, Z., Movahed Mohammadi, H., Rezvanfar, A., & Pouratashi, M. (2013). A Study on Administrators' Job Performance of Agricultural Secondary Education Centers in Tehran Province, from the Viewpoint of Teachers. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 44 (2), 211-220. doi: 10.22059/ijaedr.2013.36719 (in Persian).
- Mohadi, R., Salimjadian, A., Saadi, H., & Yacoubi Farani, A. (2014). Educational Pathology of Agricultural Technical High Schools in Hamedan and Kurdistan Provinces. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 4 (16), 45-66. (in Persian).
- Movahed Mohammadi, H., Alirezaie, M., Shabanali Fami, H., & Pour Atashi, M. (2014). A Study

- on Factors Influencing the Quality of Secondary Agricultural Education. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 45 (1), 105-114. doi: 10.22059/ijaedr.2014.51583 (in Persian).
- Navidi, A., & Barzegar, M. (2012). Evaluation of post-secondary career and technical education courses. *Journal of Educational Innovations*, 11 (2), 161-186. (in Persian).
- Saadi, H., & Latifi, S. (2012). Defects and Remedies of Agricultural Education Centers (AECs), Hamadan Province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 42 (4), 669-679. doi: 10.22059/ijaedr.2012.28596 (in Persian).
- Saba, A., Naderi, N., Rezaee, B., & Mohammadifar, Y. (2023). Presenting a Paradigmatic Model for the Development of Entrepreneurship Education in the Third Generation Universities: Application of the Grounded Theory. *Education and Management of Entrepreneurship*, 2 (1), 59-74. doi: 10.22126/eme.2023.9222.1031 (in Persian).
- Safar Heydari, H., & Khavari, S. A. (2013). Investigating the employment status of trainees in fields related to the industry sector in the third development program: Mazandaran province. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 4 (13), 67-85. (in Persian).
- Salehi, K., Zeinabadi, H., & Kiamanesh, A. (2006). An Analytical View on the Performance of Vocational Schools: The Case of Outputs Quality Evaluation of the Second Region Vocational Schools in Tehran city. *Journal of Educational Innovations*, 5 (2), 119-163. (in Persian).
- Shariatzadeh, M., Chizari, M., & Norouzi, O. (2016). Examining and comparing the opinions of experts, executives and graduates of the agricultural secondary education system about the expectations of the labor market in order to improve the productivity of graduates in Iran. *Agricultural Sciences*, 13 (1), 55-72. (in Persian).
- Smith-Hollins, C. M. (2009). *Barriers to enrollment in colleges of agriculture: perspective of currently enrolled students at 1862 land grant institutions*. PhD Dissertation in Agricultural and Extension Education, College of Agricultural Sciences, Pennsylvania State University.
- Taylor, A., & Lehmann, W. (2019). Reinventing vocational education policy: pitfalls and possibilities. *Alberta Journal of Educational Research*, 48 (2), 139-161.